

Codex prepkurs smågruppsövningar – EU 2

Celia Seppänen

EU-rättens rättsprinciper

- Delas in i tre grupper utifrån härkomst:
 - Principer som ingår i fördragen
 - Unionsrättens allmänna rättsprinciper
 - Rättsprinciper som grundar sig på EUD:s praxis

Principer som ingår i fördragen

- Lojalitetsprincipen/principen om lojalt samarbete
 - Positiv och negativ lojalitet
- Subsidiaritetsprincipen
- Proportionalitetsprincipen
- Legalitetsprincipen/principen om tilldelade befogenheter
- Principen om icke-diskriminering
- Principen om respekt för nationell identitet

Unionens befogenheter (principen om tilldelade befogenheter)

- Unionens makt härstammar från fördragen
- EU saknar ”kompetens-kompetens”
- Tre huvudkategorier: 1) exklusiv, 2) delad, 3) stödjande, samordnande och kompletterande
- Traktatkompetens & paralleldoktrinen
- Spärrverkan/pre-emption-doktrinen
- Implied powers-doktrinen
- Flexibilitetsklausul

De allmänna rättsprinciperna

- Ursprung i medlemsstaternas rättssystem
- Definieras inte i unionens lagstiftning, syftar ofta på principer som har fundamental betydelse i EU-rättsordningen
- T.ex. rättssäkerhetsprincipen, *ne bis in idem*, *pacta sunt servanda*, skyddet för god tro, förbudet mot obehörig vinst

Rättsprinciper som grundar sig på EU-domstolens rättspraxis

- Centrala för att förstå hur EU-rätten tillämpas i medlemsstaterna
- De viktigaste principerna är följande:
 - Direkt effekt– *Van Gend en Loos* 1963
 - Företräde– *Costa mot ENEL* 1964
 - Direkt tillämplighet– *Simmenthal* 1978
 - Tolkningseffekt– *Von Colson* 1984
 - Europarättens rättsskyddsmedel– *Comet* 1976
 - Medlemsstatens skadeståndsansvar– *Francovich* 1991

EU-rättens direkta effekt

- Van Gend en Loos 1963, gällde direkt effekt av en fördragsartikel
- *Def.* Unionsrätten ger upphov till rättigheter och skyldigheter som enskilda kan åberopa i domstol
- Vertikal och horisontell
- HR: Förordningar har fullständig direkt effekt, direktiv har vertikal direkt effekt

EU-rättens direkta tillämplighet

- Simmenthal 1978
- *Def.* Nationella lagstiftningsåtgärder behöver inte vidtas för att införliva EU-normen i den nationella rättsordningen
- *Def.* Gemenskapsrättsreglerna ska tillämpas fullt ut och på ett enhetligt sätt i alla medlemsstater från och med dagen för reglernas ikraftträdande och under hela giltighetstiden
- Primärrätten och förordningar direkt tillämpliga

EU-rättens företräde

- Costa mot ENEL 1964
- Def. Europarätten har prioritet i förhållande till den nationella lagstiftningen, och i normkonflikter bör europarätten ges företräde framför motstridiga nationella normer
- Stark koppling till principen om direkt effekt

EU-rättens tolkningseffekt

- Von Colson 1984
- Def. Nationella myndigheterna bör tolka och tillämpa nationell rätt och implementera lagstiftning på ett sådant sätt som är förenligt med unionsrätten
- Indirekt effekt då unionsrätten i princip tilldelar rättigheter, men det saknas klar bestämmelse som kan ges direkt effekt, då försöker man tolkningsvägen hitta fram till unionsrättsligt korrekt resultat

EU-rättens rättsskyddsmedel

- Comet 1976
- De nationella rättsskyddsmedlen bör vara tillräckligt effektiva så att enskilda kan åberopa rättigheter som följer av EU-rätten
- De nationella processreglerna får inte göra det svårare att anhängiggöra en EU-rättslig process än en motsvarande nationell process i nationell domstol

Medlemsstatens skadeståndsansvar för skada till följd av EU-rättslig överträdelse

- Francovich 1991, ”*Francovich-principen*”
- *Def.* Medlemsstater som inte uppfyller sina skyldigheter blir tvungna att betala ersättning till fysiska eller juridiska personer
- Tre förutsättningar: 1) rättsregelns syfte att skydda enskildas rättigheter, 2) tillräckligt klar överträdelse, 3) orsakssamband mellan överträdelsen och skadan
- Aktualiseras ofta i samband med implementering av direktiv

Rättighetsstadgan

- EU:s skydd för grundläggande fri- och rättigheter består av tre olika element: 1) rättighetsstadgan, 2) Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, 3) Medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner
- Stadgan blev efter Lissabonfördraget del av primärrätten
- För att stadgan ska kunna tillämpas krävs att saken har anknytning till unionsrätten och att själva stadgan *in concreto* är relevant

Unionens förhållande till Europakonventionen

- Alla EU:s medlemsländer medlemmar i Europarådet och därmed bundna av konventionen
- Konventionen har spelat stor roll i utformningen och tolkningen av unionens grundrättighetskydd
- Konventionen ger väsentligt bredare skydd än stadgan, begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter får inte göras längre än så långt konventionen (och annan internationell rätt) tillåter

Uppgifter

- Redogör för principerna som ingår i fördragen. (10p)
- Definiera följande begrepp: (2p/begrepp)
 - a) Implied powers-doktrinen
 - b) Pre-emption-doktrinen
 - c) Horisontell direkt effekt
 - d) EU-rättens företräde
 - e) Francovich-principen

Extra uppgift (om tiden räcker)

Sant eller falskt? (1p för rätt svar, 0p för tomt, -1p för fel svar)
(sammanlagt 5p)

1. För att en medlemsstat ska kunna bli skadeståndsskyldig för en EU-rättslig överträdelse måste rättsakten inte ha direkt effekt.
2. Fallet *Costa mot ENEL* gällde sekundärrättens företräde i förhållande till nationell rätt.
3. Tolkningseffekten kan inte leda till *contra legem*-tolkning.
4. Förordningar har enligt huvudregeln både vertikal och horisontell direkt effekt.
5. EU är en del av Europakonventionen.